

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ

Бр. 43.

Четвртак, 6. Децембра 1918.
БЕОГРАД.

Изразе сваког дана у 7 сати изјутра.

Цена 20 п. лин. или 40 хелера.

ГОДИНА XXI.

Рукописи и претплату треба слати:
Уредништву ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ
БЕОГРАД, Космајска ул. бр. 28.

Н. В. Краљ Србије Петар I.

Краљ Петар рођен је 29. Јуна 1844. у Београду, као син тадањег кнеза српског Александра Карађорђевића.

Када је династија Карађорђевића 1858. године изгубила српски престо, он је с родитељима отишао на страну. Свршио је у Паризу војну Сен-Сирску школу. Као доброво-

љац учествовао је у француско-немачком рату 1870—1 на страни француској, где се одликовао храброшћу. Год 1875 учествовао је у босанско-херцеговачком устанку против Турака под именом Петра Мрконића, водећи своју чету. Изабрао је за краља Србије 2. Јуна 1903. г.

мала држава спутана у свом раду и како је често принуђена да отрпи и најтеже увреде и понижења само зато, што је слаба и немоћна, те нем же неправди, властитом снагом, да се одупре. Ваља се само сетити болне 1908 године када је после анексије Босне и Херцеговине, Србија пустила од себе један крик гњева и протеста, који је одjekнуо широм целе Европе па ипак, на крају крајева, била принуђена да, по диктату Аустро-Угарске, даде понижавајућу изјаву, да свршеним чином њени интереси нису оштетени и њена национална права нису повређена.

Сада, Господо, ми добијамо прилику да то раније стање изменимо. Уједињујући се у једну државу, ми ћемо створити моћну заједницу која ће уздигнуте главе и висока чела моћи да ступи у коле слободних народа; која ће бити у стању сваку увреду и сваки покушај понижења достојно да дочека и снажном руком да одбије и која ће и на политичком, као и на културном пољу, моћи слободно да развије сву своју снагу и све способности.

Зато смо дужни да наше уједињење у потпуности изведемо.

Ми смо то дужни учинити у првом реду ради нас самих и ради будућности нашега народа. Ми то дугујемо, даље, и сенима оних јунака, који оставише своје кости по пољима и дубравама Србије, Албаније и осталим поприштима овога исполинскога рата. Ми то дугујемо најзад и сенима оних мученика из Далмације, Босне и Херцеговине, Хрватске и Славоније, Словеначке, Баната, Бачке и Барње, који су за идеју југословенства умирати по аустријским тамницама и издисали на мађарским вешалима и чије је патње онако речито описао у свом сјајном говору у Бечком рајхсрату г. Тресич-Павичић.

Господо, наше уједињење још нема уставне подлоге. Многа и многа важна и најважнија питања имаће тек да се расправе пред надлежним форумом конституанте. Исто тако, нама још недостаје и међународно признање, које ћемо добити тек на будућем конгресу за мир. Али, и ако нам све те формалне подлоге још фале, ја мислим да могу слободно и без устезања рећи, а је у нашим душама и нашим срцима уједињење већ изведено да је

оно и у тој мери свршено, и довршено, да нас нико и ништа више раздвојити неће и не може.

Господо, овај до сада у историји највећи рат донео је као резултат: победу демократије над разним аутократијама, победу идеје самоопредељења народа, идеје слободе, права и равноправности. Старе државе, које нису почивале на тим и таким темељима морају се сада преуређивати и своје установе удешавати према новом духу времена. У толико се пре морамо новом духу и новим идејама саобразити ми, који нашу заједничку државу тек имамо да оскујемо. Наша нова отаџбина мора бити демократска и слободна држава. У њој не сме бити никакве хегемоније ни за једно племе, несме бити никаквога привилегискога истицања или фаворизирања једне вере или једне класе или групе грађана. Сви ми морамо бити једнаки и једни како у погледу на племе, тако и на веру и на политичка и грађанска права. Тих се демократских начела морамо држати чврсто и неодступно. Јер ако бисмо, не дај Боже, пошли путем привилегисања било је нога племена, било једне вере или групе или класе људи, онда бисмо, мало по мало, али фатално морали склизнути у онај систем управе, који је владао у Аустрији и који је ту државу довео до тле да је пред свој крај, више од половине својих народа била огласила за велеиздајнике и хиљадама људи слала у томруке и на вешала зато што су за себе и своје народе, тражили слободу и равноправност. Така држава била би поруга за идеје демократије и слободе и ја вам кажем отворено и искрено: ја бих се стидео да поставим чланом такве једне заједнице.

Наше узор и угледе ми морамо тражити у установама културних и слободних народа: у слободној Француској, Енглеској, Америци и Швајцарској. Швајцарска је помоћу својих слободних установа успела да три народа разних раса, разних језика, и разних вера удружи, веже и споји тако, да данас ни један швајцарски, ни Француз, ни Немац, ни Италијан и не помишља да се од Швајцарске одваја и прикључује држави онога племења коме припада. Сви они подједнако воле своју отаџбину Швајцарску, за њу живе и мру. Америка је тако исто,

ГОВОР* д-ра Вој. С. Вељковића

Господо,

Ми, Срби, Хрвати и Словенци нисмо још до сада, ни у политичкој историји света ни у културној историји човечанства, имали ону улогу која би нам, и по бројној снази и по моралним и интелектуалним особинама нашега народа, припадала. Разбијени у две независне али мале државе, или живећи под господарством туђих народа, ми нисмо били у могућности да своје моћи скупилимо и да, у сложном и заједничком напору и замаху, дамо пуну меру своје политичке снаге и својих културних способности. Наша делатност на оба

поља могла је бити само повременим и делимичном. У Аустро-Угарској монархији, под једним системом који је свега два народа, Немце и Мађаре, признавао за „лојалне“ и „верне“, а све остале држао под присмотром или облежавао за сумњиве — свака ноле истакнутија акција, било на националном, било чак и на културном пољу са јачим националним обележјем, ризиковала је да буде оглашена за велеиздајничку. Под таквим околностима за дивчо је чудо да су Срби, Хрвати и Словенци у националном погледу могли и онолико постићи колико су постигли.

Па и ми, Срби у независној Србији, и ако смо у принципу имали потпуну слободу акције, могли смо безброј пута, видети и осетити, како је једна

* Овај је говор држан на банкету, који су грађани београдски приредили члановима Нар. В. јећа.

КОЛОСЕУМ

— Представе сваког дана од 4 сата по подне.
Понедеоником и Четвртком нов програм. —

КОЛОСЕУМ

и опет помоћу демократије и слободних установа, најразноврсније народе удружила и ујединила и ми смо за време овога рата видели американске Немце, који дају изјаву и изказују жељу, да у овом рату победи њихова нова отаџбина Америка њихову стару отаџбину Немачку, јер Америка представља слободу и једнакост, а Немачка аутократију и привелегије.

У тим слободним земљама, као што рекох морамо ми тражити наше узоре и угледе, ако хоћемо да се истински и солидно ујединимо. Демократија и слободне установе зближују, удружују и уједињују народе и људе, док их аутократије и привелегије удаљују, отуђују и завађају. Помоћу демократије и слободних установа, ми ћемо наш југославенски проблем још лакше решити, него ли Швајцарци и Американци свој. Јер ми нисмо народи разних раса, него смо сви једне крви и сви говоримо једним језиком, а ако смо и подељени у три вере, вера код нас у Србији бар, није никад била чињеница која раздваја, јер смо ми искрено практиковали начело верске толеранције искрено у познатој изреци: „брат је мио које вере био.“

Уверен, господе да ће наша нова држава Срба, Хрвата и Словенаца бити слободна и демократска заједница, ја дижем ову чашу у част и славу наше нове отаџбине. Нека би нам била срећна, славна и напредна и нека би у најскоријој будућности заузела достојно место међу културним народима Европе и Америке.

ЛОКАЛНЕ ВЕСТИ.

Принц Павле.

Јуче је допутовао у Београд принц Павле. Са њиме је допутовао и г. Живојин Балугџић.

Американска помоћ деци ратника.

Позивају се све породице изгинулих ратника које су без средстава имају децу за школовање да се пријаве до 10. ов. мес. Друштво за Заштиту деце. Уз пријаву треба поднети општинско уверење да је отац погинуо или умро у рату, да је сиромашног стања (да се стави: колика је инвалида, пензија, колико има деце, колико деца имају година). Американска помоћ ће изнети 30 дина месечно на дете. Према броју пријава и стања изабраће се број питаца.

Тражи се.

Комесар или његов помоћник, који су снабдевали трупе последње оловне старце под Шар-Планином, моле се најучтивije, да ради једног хитног питања дођу у уредништво овог листа и оставе своју адресу, или је пошљу.

Апотеоза Београда.

В њином песме Павла Кара Родованожића из ран јег времена. Ово је делце из о г. Милан Матић судски писар са сличном Пашићевом.

Дрва за Београд.

Делегати београдске општине у савезу са Народним Већем у Осеку, које је општинским делегатима брат ки изашло на сусрет сачували су куповину 480 вагона дрва. У току 2—3 дана отпочиње

експедиција и ових дрва воденим и железничким путем.

Даље је на исти начин закључена куповина 180 вагона дрва са општину. Од ових 180 вагона (су тридесет вагона већ на путу, а остатак од 150 вагона већ се утоварују у шленове те се надати и овој количини за који дан. Чим дрва почну да приспевају отпочеће се продаја и о чему ће грађанство бити обавештено објавом на општини и по реонима Уступљена је предузимачу сеча у Кошутњаку око 100000 кубних метара дрва под условом, да општини дневно предаје најмање 200 кубних метара. Ова сеча почиње одмах. Најзад уступљена је и сеча дрва на Старом Гробљу, где ће се добити око 200 кубних метара. Ова је сеча отпочела. Дрва са Старог Гробља продаваће се грађанству које припада реону и то само породицама, које имају бол снимке. Чим почну да приспевају дрва из Кошутњака такође ће отпочети продаја истих. Дрва из Кошутњака преносиће се теретним трамвајем и размештати по вароши тако да грађанство што мање стаје подвоз, у коме је оскудица. Моли се грађанство да буде хладно и сурпеливо.

Уједно се моле оне породице које имају бар по метар дрва да се за дрва не обраћају док остале породице к је немају ни толико дрва не буду добиле бар по један метар. На даљој набавци дрва ради се.

Пажња грађанству.

Управа Водовода скреће пажњу грађанству, да осигу, а своје водоводне цеви противу мраза. Нарочито треба обавештени циви у просторима где су клозети, купатила и водомери. Простори у којима се налазе слободне водоводне цеви, треб да су преко целе зиме добро затворени. У случају да се ови простори не могу затворити треба цеви омотати какав и изолирајућом материјом, н. пр. сламом. Ово треба урадити што пре и што брже, те да се избегне прскање цеви, које су сада и ретке и врло скупе.

Захвалност.

Грађани из Лазе у Срему преко свога изасланика г. Драге Грба предали су данас београдској општини 800 круна као прилог цркве у Лазе и 338 круна скупљених на тасу у истој цркви све за сиротињу београдску.

Даље су предали још три цака рубља за сиротињу.

У име београдске сиротиње суд београдске општине изјављује грађанима Лазе и црквеној управи своју захвалност на нежној братској помоћи.

Од Суда београдске општине 4. децембра 1918. год. Београд.

Допутовали.

Господа: Алимпије Марјановић пешадиски пуковник, Димитрије Радивојевић ревизор царинарнице и Милутин Нелић потпуковник.

Г. Љуба Стојановић.

У Београд је допутовао г. Љуба Стојановић академик и брџ. председник Министарства, из Скопља. Он је пут одатле до Београда превалио на аероплану за 4 сата.

Постављења.

Светомир Ђорђевић, свршени ђак Учитељске Школе, укавом је постављен з. пол. писар III класе среза лепечичког. Нека се одмах јави на своју дужност.

Поклон.

Господин Ваца Муачевић трг. из Осјека поклатио је два вагона шећера Општини београдској за ову сиротињу.

Да се јаве.

Лаулина Јоксић чуварка официрског дома с позивом на бр. 1365; — Л зар Самарџић с позивом на бр. 2634; — Божилар Ђирић старешина рибарског удружења на бр. 2538; — ђак и рџник Мориц Демао на бр. 2470; — Николета Лукић на бр. 2688;

— поручник Милован Маслаћ ађутант 2-ог заробљеничког пука Бугара на бр. 2743; — рез. пешад поручник Милан М. Максимовић на бр. 2638; — рез. капетан II кл. Милутин М. Стојадновић на бр. 2637; — пенз. онисани капетан Тодор Ђорђевић на бр. 2769; — да се јави ађутантурном одељењу Команде Моста у Београду.

Пажња.

Примећује се да многи продавци употребљавају за завијање робе хартију, акта и друге списе, који су припадали државним архивама.

С тога се упозорава грађанство, да све књиге, акта и списе које су кога држ. надлежности прикупи и преда своје кварту.

Ко буде противно урадио биће кажњен на основу § 326 кав. зак. до 20 дана затвора или до 150 динара и овчане казне.

Последње вести.

Јављају, да ће се конференција за прелиминаран мир на којој ће узети учешћа само делегати савезника, састати око 4. децембра у Паризу. Конференција за прелиминаре мира, на којој ће узети учешћа и непријатељски пуномоћници, моћиће почети тек у другој половини месеца Јануара.

Клемансо ће, вероватно, дати данас у Парламенту званичну декларацију и саопштиће одлуке о демобилизацији, која ће почети месеца априла, али се неће односити на активну војску. Том ће приликом дати такође декларацију о конферен-

цији мира и објасниће потребу која је налагала да се продужи примирје.

У француским политичким круговима држе да Бугарској и Немачкој треба наложити строге услове мира, да би их спречили да могу у будуће да шкоде и да ремете мир. Изгледа да то гледиште дели и сама влада и да ће вероватно и остале савезничке владе прити том истом гледишту.

ОГЛАСИ

О мојој слави, Св. Николи, не могу примата посете, због жалости у кући.
2-2 **СТЕВАН НИКОЛИЋ.**

РАДИОНИЦА КАПА И КАЧКЕТА
БРАНИСЛАВА СТЕФАНОВИЋА

— Краља Милана ул. 90. —

Израђује официрске капе по погудбини. Има на стоваришту велики избор зимских КАЧКЕТА, матроских капа и војничких шајкача. Продаје на мало и велико. Преporučује трговцима из Унутрашњости. 1-6

Пожурите!!

да се снабдете за предстојеће **Божићне празнике** поклонима за децу, као и најразноврснијим накитом

за Божићно дрво

по врло повољним ценама, у радњи **СОЛОМОНА Л. МОШИЋА**
1-3 Београд. — Теразије 9.

Одлично вино продаје се на више и мање у винограду пок. Христића, адв. 3-3

Владимир Станковић са кћерима, Јелена Карамарковића и Драга Сичића, извештавају сроднике и пријатеље, да је њихов драги

† ТАСА

рез. коњ. п. поручник

умро у Аранђеловцу 29. прошлог месеца

Четрдесетоднев и парастос даваћемо у Петак 7. децембра, у 11 час. (по војничком времену) у цркви на новом гробљу.

Трамваји полазе у 10 и по час. са Теразија. 2-2

Са највећим болом у души извештавамо наше пријатеље и познанике да је наша мила и љубљена

† Милица М. Раковић, рођ. Димитријевић

после убог и тешког боловања преминула у Крагујевцу 1. децембра ове год. у најлепшем добу свога живота у 35-тој години, оставивши нас да њену рану смрт до века оплакујемо.

Ожалошћени: супруг: Миливоје Ј. Раковић, рез. арт. поручник — чиновник дирекције С. Б. Д.; деца: Миодраг и Тихомир; отац: Коста Димитријевић, судија у пензији; бача: Милан и Ђорђе; сестре: Милева и Драга; сестрићи и сестрине: свекрв: Ленка; стрина: Савка; девери: Милутин и Добривоје; снаха: Боса; зет: Милош; јетрве: Милка и Мирослава и остала родбина. 2-3

Ожалошћени родитељи Лепосава и Стеван Николић са децом извештавају све своје сроднике и пријатеље да ће свом добром — никад непрежаљеном — сину,

† Николи (Ници)

свршеном студенту трг. академије,

давати **ЧЕТРДЕСЕТОДНЕВНИ** помен у суботу 8. ов. м.с. у 11 часова (по војничком сату у оvd. Саборној цркви).

Молим све своје сроднике и пријатеље као и другове нашег мил г Н коле, да присуствују овом тужном помену. 1-2

Породица Пешика извештава рођаке, пријатеље и познанике да ће своје милком

† Јовану — Јоци Дим. Пешики

рачуноспитачу Главне Контроле у пензији

давати **ПОЛУ-ГОДИШЊИ** помен у суботу 8. децембра ове год. у Саборној цркви у 10 часова пре подне (по војничком).

Ако ко, после парастоса, жели да изађе и до гроба, стоје му на расположењу трамвајска кола од Калимеглана. 1-2